

Tubakapoliitika rohelise raamatu elluviimise 2014. aasta tulemused

Tubakapoliitika roheline raamat on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt 30.01.2014. Dokument sätestab Eesti riiklikud eesmärgid tubakapoliitika valdkonnas, meetmed eesmärkide saavutamiseks ja indikaatorid tulemuste mõõtmiseks. Rohelise raamatu meetmete abil kavandatakse vähendada 2012. aasta tasemelt igapäevasuitsetajate levimusmäär 30% ehk 18%ni ning suitsetajate (igapäevasuitsetajad ja juhusuitsetajad) levimusmäär 2025. aastaks 24%ni.

Eesti tubakapoliitika eesmärgid vastavalt rohelisele raamatule on:

- vähendada tubakast tingitud tervisekahjusid:
 - suitsetajate levimusmäär;
 - igapäevasuitsetajate levimusmäär;
 - elanikkonna kokkupuudet tubakasuitsuga;
- tõkestada tubakatoodete kättesaadavust alaealistele.

2014. aastaks oli igapäevasuitsetajate osakaal vähenenud 22,1%-ni ja kogu suitsetajate osakaal 29,4%-ni (2012. a. oli 26% igapäevasuitsetajaid ja kogu suitsetajate osakaal 34%). Suitsetajate osakaal on langenud 4,6%. Meeste suitsetamislevimus on kaks korda kõrgem kui naistel. Igapäevasuitsetajate levimus on vähenenud kõigis vanuserühmades. Põhiharidusega või madalama haridustasemega isikute hulgas on igapäevasuitsetajate levimus 3,5 korda kõrgem kui kõrgharidusega elanike hulgas.

Eesmärkide saavutamiseks rakendatakse meetmeid järgmistes valdkondades:

- Suitsuvaba keskkonna tagamine;
- Tubakatoodete atraktiivsuse vähendamine;
- Tubakatoodetele alternatiivtoodete turustamise reguleerimine;
- Tubakatarvitamise ennetamine, teavitustöö, tubakasõltuvuse ravi ja tubakast loobumise nõustamisteenused;
- Salaturu piiramine ja maksupoliitika kujundamine;
- Karistuste karmistamine alaealistele tubakatoodete kättesaadavaks tegemise eest;
- Monitooring

Tubakapoliitika rohelise raamatu elluviimiseks on moodustatud Sotsiaalministeeriumi juurde tubakapoliitikatöörühm, kus on esindatud lisaks Sotsiaalministeeriumile Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Justiitsministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Terviseamet, Maksu- ja Tolliamet, Tervise Arengu Instituut, MTÜ Tubakavaba Eesti, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Kopsuarstide Selts, Eesti Perekarstide Selts, Eesti Kardioloogide Selts. 2014. aastal toimus kaks töörühma kohtumist. Rohelise raamatu meetmete rakendumise järgimiseks on töörühm koostanud seiretabeli, mida täiendatakse jooksvalt t. Rohelise raamatu eesmärgid on seatud aastaks 2025, vastavalt on ka pikema perioodi peale kavandatud meetmete elluviimine.

Tubakapoliitika rohelise raamatu meetmete elluviimine

Suitsuvaba keskkonna tagamine

Suitsuvaba keskkonna tagamiseks viib Tervise Arengu Instituut läbi tubakavabade töökohade loomise nõustamist, mis on pidev tegevus. 2014. aasta septembris valmis juhendmaterjal tervist edendavatele töökohtadele "Tubakavaba töökoht - abiks tööandjale". Juhendmaterjali esitleti TET konverentsil "Tubakaennetus töökojal" 18.09.2014 Tallinnas ja TEH konverentsil "Tervisedenduse lõimimine kliinilisse praktikasse" 19.11.2014 Tartus.

Kodus suitsetamise vähendamiseks elanike teadlikkuse tõstmiseks tubakasuitsu tervistkahjustavast mõjust on planeeritud 2015. aastaks teavituskampaaniad, kampaaniate ettevalmistamiseks koostati ülevaade sihtgrupile tehtavatest tõenduspõhistest sekkumistegevustest. Sotsiaalministeeriumi ja WHO koostöös korraldati suitsuvaba keskkonna ümarlaud. Ümarlaual osalesid erinevad suitsuvaba keskkonna tagamise ja järelevalvega seotud asutuste esindajad, esitleti Ühendkuningriigi parimaid praktikaid suitsuvaba keskkonna tagamisel.

Tubakatoodete atraktiivsuse vähendamine.

Tubakatoodete märgistamisel pilthoiatuste kasutusele võtmiseks ja maitsestatud tubakatoodete, näiteks mentooli-, vanilje-, maasika- ja šokolaadimaitsete toodete, müügi piiramiseks tubakaseaduse eelnõu koostamisega alustamiseks toimus kaks tubakapoliitika töörühma koosolekut, kus arutati tubakatoodete direktiivi 2014/40/EL Eesti õigusruumi ülevõtmist.

Eesti Kaupmeeste Liidu ja Sotsiaalministeeriumi koostöös alustati jaemüüjatele juhendi koostamist tubakatoodete müügiks ja tubakatoodete ostmisel dokumendi küsimise laiendamiseks kuni 30-aastastele ostjatele. Juhendmaterjalist valmis esialgne kavand.

Tubakatoodetele alternatiivtoodete turustamise reguleerimine.

Suitsuvabade tubakatoodete turustamise keelustamiseks koostati ja esitati Vabariigi Valitsusele tubakaseaduse muutmise eelnõu. Riigikogu võttis tubakaseaduse muudatused vastu 18.02.2015. Suitsuvabade tubakatoodete turule toomine keelatakse alates 01.05.2015, juba ringlusesse lastud kaupa võib turustada kuni 31.12.2015. Tubakaseaduse muudatuse kohaselt kehtestati kõikidele tubakatoodetega sarnaselt kasutatavatele toodetele, sh elektroonilistele sigarettidele, alaealistele müügi keeld ning keelati alaealistel nende toodete tarbimine. Tubakatoodete tarvitamiseks mõeldud vahenditele kehtestati alaealistele müügi keeld. Reklaamiseaduse muudatusega keelati tubakatoodetega sarnaselt kasutatavate toodete reklaam, sh elektroonilise sigareti reklaam.

Tubakatarvitamise ennetamine, teavitustöö, tubakasõltuvuse ravi ja tubakast loobumise nõustamisteenused.

Suitsetamisest loobumise nõustamise teenuse osutamiseks anti välja trükiseid. Uuendati nii eesti- kui venekeelsed suitsetamisest loobumise nõustamiskaardid nii nõustajale "Tubakast loobuja kaart" kui patsiendile "Kui tugev on minu nikotiinsõltuvus?" (7700 kaarti eesti ja 2500 vene keeles).

Vastavalt planeeritule toimusid 2 tubakast loobumise nõustajate (TLN) koolitust 8-9.05. ja 16-17.10. Tallinnas. Koolituse läbisid 57 tervishoiutöötajat. Infopäevad toimusid 02.04. Tallinnas ja 09.04. Tartus, kokku 39 osalejale.

2014. aastal lisati TLN koolitusprogrammile motiveeriva intervjuerimise temaatika. Koolituse põhiteemadeks on: Tubakatarvitamine ja trendid Eestis; Tubakatooted ja tubakakahjud, sh alternatiivsed tubakatooted; Tubakast loobumise nõustamise teenuse osutamine esmatasandi tervishoius.

Viidi läbi Suitsuprii klassi võistlus, millele registreerus 920 klassi 238 koolist kokku 15 685 õpilasega. Neist edukalt lõpetas võistluse 85% (2013. a oli näitaja 82%) ehk 784 klassi, kus kõik õpilased klassis suutsid jääda suitsupriiks. Kõige enam oli osalejaid 5. ja 6. klassidest (üle 45%), järgnesid 4. ja 7. klassid (ligikaudu 30%), 8.-9. klasse oli ligikaudu 19%. Kõige tagasihoidlikumalt oli osalejaid gümnaasiumi astmes, kokku osales 10.–12. klasse pisut üle 5%. Võrreldes eelmise õppeaastaga on tõusnud nii konkursil osalejate kui edukalt lõpetanute arv. Ennetusprogrammi raames viidi läbi isetegevuskonkurss, kuhu esitati 249 plakatit.

Salaturu piiramine ja maksupoliitika kujundamine.

1. juulil 2014. a võttis Riigikogu vastu Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muudatuse, vastavalt millele tubakatoote aktsiisi määr tõuseb 5% aastas 2016-2018.

Mõjutamaks tarbijat salasigarettidest loobuma viis Maksu- ja Tolliamet läbi teavituskampaaniad.

Koostati ja esitati Vabariigi Valitusele tubakaseaduse muutmise eelnõu, mis kehtestas käitlemiseks keelatud tubakatoote suure koguse ja karistusseadustiku muudatus, millega kehtestati karistus nende tubakatoote käitlemise eest. Riigikogu võttis tubakaseaduse muudatused vastu 18.02.2015.

Hõlbustamaks süüteo vahendite konfiskeerimist jõustus 01.01.2015 karistusseadustiku § 376 täiendav lõige, mille alusel on võimalik kohaldada laiendatud konfiskeerimist.

Alaealistele tubakatoote kättesaadavaks tegemise vähendamine, monitooring.

Nendes valdkondades 2014. aastal tegevusi ei olnud planeeritud.